

Машіко К.С.

ТЕНДЕНЦІЇ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ БАНКІВСЬКИХ ПРАЦІВНИКІВ В ОСВІТНІЙ СФЕРІ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ

У статті проаналізовані особливості формування кадрового потенціалу банківських працівників в освітній сфері Закарпатської області. Визначені кількісні особливості цього процесу. Встановлені якісні характеристики навчальних закладів, що беруть участь у підготовці банківських працівників, відповідно до вимог банківської системи.

Ключові слова: абітурієнт, банківська справа, конкурс, освітньо-кваліфікаційний рівень, рейтинг, підготовка, якість вищої освіти.

ВСТУП

Роль сім'ї, дошкільного, шкільного та позашкільного виховання у формуванні людського капіталу є винятковою. Саме на рівні цих інституцій та організацій закладаються фундаментальні риси для подальшої професійної діяльності: ставлення і мотивація до роботи, повага, відповідальність, працелюбність, формуванню різносторонньо розвиненої культурної та здорової особистості, субординація, вміння виконувати поставлені завдання, робота і спілкування в колективі, робота на результат, стресостійкість тощо.

Проте, першою ланкою формування кваліфікаційної складової кадрового потенціалу є система вищої освіти. Саме тут здійснюється такий тип професійного навчання, який О.А.Грішнова назвала загальним. Загальна освіта сприяє підвищенню продуктивності праці однаковою мірою на багатьох підприємствах [1, с.68].

Розвиток банківської системи України змусив науковців звернути увагу на проблеми професійної підготовки банківських працівників. Зокрема, формуванню кадрового потенціалу банкірів присвячені праці Васюренка О.В., Жулкевської В.О., Спіфанова А.О., Міщенко В.І., Плісак Т.О. Пшик Б та інших. Поряд з цим, відсутні дослідження ролі освіти у підвищенні ефективності регіональних банківських систем, зокрема тих, що мають низький рівень територіальної організації.

Метою статті є аналіз процесу формування кадрового потенціалу банківських працівників у освітній сфері.

Дослідження базувалося на наступних методах: спостереження, системно-структурний аналіз, синтез, статистичні методи.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Процес підготовки кадрів здійснюється у системі професійної освіти відповідно до наступних освітніх рівнів: професійно-технічна освіта, базова вища освіта, повна вища освіта. В цих межах встановлені освітньо-кваліфікаційні рівні кваліфікованого робітника, молодшого спеціаліста, бакалавра, спеціаліста та магістра. Відповідно до затверджених в Україні стандартів [5-7], підготовка молодших спеціалістів і бакалаврів за спеціальністю «фінанси та кредит» відбувається у межах напрямку економіка і підприємництво. І лише для освітньо-кваліфікаційних рівнів спеціаліста і магістра набір і підготовка здійснюється за спеціальністю «банківська справа».

Випускники спеціальності «банківська справа» за освітньо-професійними програмами "спеціаліст" та "магістр", відповідно до розділу Професіонали (Фахівці) Класифікатора професій, можуть претендувати на наступні первинні посади у банківських установах професіонали, що працюють із цінними паперами, професіонал з депозитарної діяльності, професіонал з корпоративного управління, професіонал з управління активами, відповідальний працівник банку, аналітик з інвестицій, аналітик з кредитування, економіст з різних напрямків роботи, економічний радник, консультант з економічних питань, оглядач з економічних питань, член виконавчого органу акціонерного товариства, член правління акціонерного товариства, член спостережної (наглядової) ради, фахівець з управління проектами та програмами у сфері нематеріального виробництва. В подальшому, за умови наявності відповідного стажу, можливим є працевлаштування на керівні посади.

Відповідно до цього, на території Закарпатської області діє 10 вищих навчальних закладів, які забезпечують професійне навчання майбутніх працівників банку (табл. 1).

ВНЗ	Спеціальність	Освітньо-кваліфікаційний рівень	Ліцензований обсяг 2012/2013 н.р, студентів.	Державне замовлення 2012/2013 н.р, студентів
Державний ВНЗ «Ужгородський національний університет»	Фінанси і кредит	Бакалавр	240	20
	Банківська справа	Спеціаліст	80	5
		Магістр	40	4
Закарпатський державний університет	Фінанси і кредит	Бакалавр	120	20
	Банківська справа	Спеціаліст	80	10
		Магістр	20	5
Мукачівський державний університет	Фінанси і кредит	Бакалавр	60	0
	Фінанси і кредит	Спеціаліст	60	12
	Фінанси і кредит	Магістр	12	3
Приватний ВНЗ «Карпатський університет імені Августина Волошина»	Фінанси і кредит	Молодший спеціаліст	20	0
		Бакалавр	40	0
		Спеціаліст	40	0
Ужгородський навчальний центр Київського національного торговельно-економічного університету	Фінанси і кредит	Бакалавр	85	20
		Спеціаліст	85	17
Карпатський інститут підприємництва ВНЗ «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»	Фінанси і кредит	Бакалавр	20	0
Виноградівський державний коледж Мукачівського державного університету	Фінанси і кредит	Молодший спеціаліст	50	15
Ужгородський комерційний технікум	Фінанси і кредит	Молодший спеціаліст	100	20
Природничо-гуманітарний коледж Закарпатського державного університету	Фінанси і кредит	Молодший спеціаліст	150	10
Відокремлений підрозділ Національного університету біоресурсів і природокористування України «Мукачівський аграрний коледж»	Фінанси і кредит	Молодший спеціаліст	25	15

* Сформовано автором

П'ять вищих навчальних закладів готують молодших спеціалістів за спеціальністю «фінанси і кредит». Загальний ліцензований обсяг студентів для них складає 348 осіб, 60 з них навчатимуться за державним замовленням.

В подальшому ці молодші спеціалісти матимуть можливість одержати освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавра за спеціальністю «фінанси та кредит» у шести навчальних закладах. Загальний ліцензований обсяг студентів для них у 2012/2013 навчальному році складає 565 осіб, 60 осіб – за рахунок державного бюджету. І лише два вузи області забезпечують повну вищу освіту за спеціальністю банківська справа: Ужгородський національний університет та Закарпатський державний університет.

В цілях дослідження нами був проведений моніторинг вимог банків-роботодавців щодо рівня підготовки запитуваних фахівців. Для цього опрацьовано 431 вакансія (оголошення) 98 комерційних банків. Дані оголошення були розміщені на Інтернет сайтах, присвячених працевлаштуванню, в тому числі й інтегрованих з даними Державної служби зайнятості. Результати проведеної роботи зображені на діаграмі (рис. 1).

Рис. 1 Структура вимог банків до освітнього рівня працівників, % *

*Розраховано автором

Дані рис.1 відображають найбільший попит банківської системи на фахівців з вищою освітою. Вона є обов'язковою вимогою для керівників всіх ланок, бухгалтерів, економістів, менеджерів та фахівців з обслуговування клієнтів, а також спеціалістів неекономічного профілю. Варто зазначити, що працедавці не звертають особливої уваги на кваліфікацію спеціаліста чи магістра. Хоч у багатьох розвинених країнах магістр є науковим ступенем, проте в Україні він наближений до спеціаліста, а не до кандидата наук.

Наявність неповної вищої освіти зазначена у 10,42% вакансій. Мова, в даному випадку, йде саме про студентів старших курсів, які через рік чи два все ж таки одержать диплом спеціаліста або магістра. Базова вища освіта, є вимогою при працевлаштуванні у 5,73%. Це переважно посади касирів та спеціалістів з продажу банківських продуктів. Нарешті на працівників з професійно-технічною освітою припадає 9,9% виявленого попиту. Більшість цих робочих місць пов'язана з касовою роботою, що відповідає вимогам Класифікатора професій.

Таким чином, на основі опрацьованих даних, можемо стверджувати, що у 84,38% випадків при пошуку кандидатів на вакантні місця банківські установи прагнуть залучити фахівця з повною вищою освітою. При чому, в деяких випадках вимога повної вищої освіти поширюється і на ті професії, для яких відповідно до Класифікатора професій достатнім є рівень бакалавра. Саме це змушує звертати особливу увагу на дослідження навчальних закладів, що готують спеціалістів та магістрів, а також ефективності процесу цієї підготовки.

Формування контингенту студентів для навчання у цих закладах здійснюється за такими напрямками:

- прийом на навчання випускників I-II рівнів акредитації;
- проведення бесід в школах, на підприємствах, в установах та організаціях Закарпатської області;
- участь у проведенні "днів відкритих дверей" впродовж цілого року, екскурсій школярів по університету;
- цільова підготовку абітурієнтів;
- проведення консультаційної роботи з випускниками шкіл.

Активність роботи по залученню абітурієнтів характеризується наступними показниками (рис.2).

До вищих навчальних закладів, які забезпечують повну вищу банківську освіту, у 2009 році було подано 1038 заяв на навчання бакалавра за спеціальністю «фінанси і кредит», при середній вартості навчання 6472,5 грн. Як бачимо, у 2010 році кількість цих заяв зменшилася на 33,4% відсотки при зростанні ціни одного року навчання на 28,6%. В подальшому кількість абітурієнтів до вступу на 1 курс спеціальності «Фінанси та кредит» поступово зменшувалася. Паралельно з цим знижувався і конкурс на місця державного замовлення. Зокрема, в аналізованих навчальних закладах для спеціальності «фінанси та кредит» у 2008 році він становив 26 осіб на місце, у 2010 – 16,5 осіб, у 2011 – 19 осіб, а у 2012 – 9,3 особи. Виняток становить 2011 рік, проте це пояснюється не збільшенням кількості бажаючих здобути вищу освіту за вказаними спеціальностями, а зниженням майже у два рази кількості місць, що фінансується за рахунок державного бюджету: з 42 місць у 2010 році до 24 місць у 2011 році.

Таким чином, збільшення ціни на навчання призвело до зміни обсягу попиту на послугу. Проте, на нашу думку, дія закону попиту не єдина причина ситуації, що склалася. В цілому по освітній системі Закарпатської області спостерігається зниження кількості абітурієнтів відповідних спеціальностей, не залежно від динаміки цін на освітні послуги. Таким чином, можемо припустити існування ряду інших чинників, окрім вартості навчання, які вплинули на «популярність» серед абітурієнтів навчальних закладів, що надають повну вищу банківську та фінансову освіту. Проведене дослідження дозволяє виділити наступні нецінові фактори попиту на аналізовані освітні послуги.

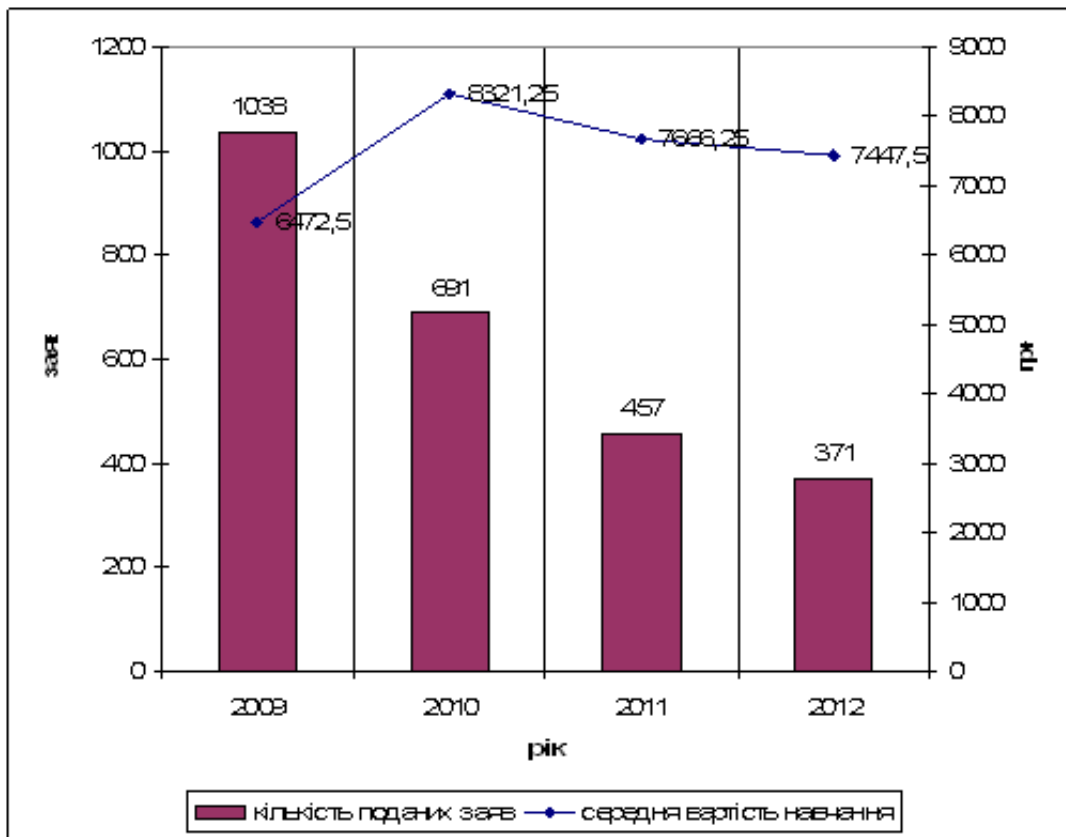

Рис. 2 Динаміка попиту на освітні послуги (бакалаврат спеціальності «фінанси та кредит») навчальних закладів, що забезпечують повну вищу банківську освіту*

*Розроблено автором за даними [2]

По-перше, негативні тенденції демографічної ситуації, що позначилися не тільки на кількості абітурієнтів для здобуття економічної освіти, а й на прийомі до навчальних закладів в цілому.

По-друге, негативні тенденції на галузевому ринку праці банківської системи, в тому числі у регіоні.

По-третє, умови вступу до вищих навчальних закладів. Випускник школи, на основі результатів Зовнішнього незалежного оцінювання знань має право надавати документи для вступу у п'ять навчальних закладів на три спеціальності в кожному.

Всі вищеперераховані чинники вплинули на кількість абітурієнтів, що були зараховані на економічні напрямки області. В 2007 році прийом бакалаврів за спеціальністю фінанси та кредит складав 229 осіб, але до 2011 року ця кількість зменшилася на 156 осіб. Поряд з цим, на фоні щорічного зниження кількості прийому на бакалаврат навчальними закладами області (за винятком 2009/2010 навчального року) та економічними факультетами, фінансові спеціальності в окремі роки мали приріст. Зокрема, у 2008/2009 навчальному році цей приріст складав – 18,77% (з 229 студентів до 272 студентів) та у 2011/2012 році – 19,08% (з 131 студента до 156 студентів).

Структурний аналіз даних щодо прийому студентів на 1 курс навчання економічними спеціальностями не відображає існування стабільного співвідношення. В цілому на спеціальність фінанси і кредит у 2007/2008 навчальному році припадало 36,9% зарахованих абітурієнтів, у 2008/2009 році – 45,0%, у 2009/2010 році – 35,8%, у 2010/2011 році – 33,7%, а у 2011/2012 році – 42,9%. Лінійний коефіцієнт структурних зрушень, або так званий коефіцієнт Казинця [4, с.169], для прийому економістів вищими навчальними закладами, розрахований щодо 2011/2012 та 2007/2008 навчальних років, складає 3,02%. Це свідчить про слабку зміну структури прийому на навчання фахівців-економістів, що пов'язано в першу чергу з державним ліцензуванням найбільших навчальних закладів.

Протягом 2007-2011 років відбувається постійне зростання обсягу студентів області, що здобувають базову вищу освіту за спеціальністю «фінанси та кредит»: з 229 осіб у 2007/2008 навчальному році до 911 осіб у 2011/2012 навчальному році. Середньорічний темп приросту кількості студентів складає 47,8% протягом аналізованого періоду. Для порівняння даний показник для економічних факультетів дорівнює 40,98%, по області мало місце його середньорічне зниження на 0,76%. Крім того, зросла частка майбутніх фінансистів та банкірів у загальній кількості бакалаврів: з 1,5% у 2007 році до 6,18% у 2009 році.

Навчальні заклади, де навчаються бакалаври, здатні забезпечити одержанням повної вищої освіти абсолютну більшість випускників бакалаврату за спеціальністю «фінанси та кредит». Проте підготовка банківських фахівців на даний час здійснюється лише у двох освітніх закладах. Поряд з цим, порівняно низькою є частка державного замовлення спеціалістів та магістрів з банківської справи (табл. 2).

Таблиця 2 Державне замовлення (частка до ліцензованого обсягу студентів), 2012/2013 навчальний рік*

	В цілому по області	Всі спеціальності економічного спрямування	Спеціальність «банківська справа»
денна форма навчання	32,76	25,21	13,64
спеціаліст	29,59	24,03	10,00
магістр	47,14	30,53	23,33
Заочна форма навчання	10,92	11,07	8,18
спеціаліст	11,13	11,43	8,75
магістр	9,86	9,16	6,67
Всього	23,23	17,66	10,91
спеціаліст	21,42	17,22	9,38
магістр	31,94	19,85	15,00

* Розраховано автором на основі [2]

Частка державного замовлення магістрів для спеціальності банківська справа складає 15 %, порівняно з 19,85% для всіх економічних спеціальностей та 31,94% для всіх вищих навчальних закладів області. Відповідні частки для спеціалістів становлять 9,38%, 17,22% та 21,42%. Найменшим у порівнянні до ліцензованого обсягу студентів є державне замовлення для магістрів заочної форми навчання – 6,67%, а найбільшим – для магістрів, що навчаються на стаціонарі – 23,33%.

Проте, дана ситуація є виправданою з точки зору майбутніх вигод. Фінансовий сектор, в цілому, та банківський, зокрема, здатні забезпечити високу заробітну кваліфікованого спеціаліста. Витрати на здобуття освіти вмотивованого працівника, з бажанням постійно навчатися і підвищувати кваліфікацію, можуть порівняно швидко окупилися за рахунок високої оплати праці. Державі ж доцільно спрямовувати свої витрати на підготовку фахівців тих професій, які не приносять високих доходів на ринку праці, проте відіграють важливу роль у розвитку держави, наприклад працівники культури, науки, медицини, педагогічні кадри тощо.

Впродовж останніх років вдосконалюється система вступу до магістратури, яка враховує як результати попереднього навчання, так і оцінювання наявних знань шляхом складання іспитів. В цілому, по області конкурс на місця державного фінансування спеціальності «банківська справа» у 2012 році становив 4,4 осіб на місце для магістрів та 6,5 осіб на місце для спеціалістів (табл. 3).

Таблиця 3 Загальний конкурс на місця державного замовлення спеціальності «банківська справа» Закарпатської області (2012/2013 навчальний рік)

Форма навчання	Освітньо-кваліфікаційний рівень	Конкурс, осіб на місце
Денна	Спеціаліст	4,5
	Магістр	2,6
Заочна	Спеціаліст	8,9
	Магістр	11,0

*Розраховано автором за даними [2]

Кількість зарахованих для здобуття повної вищої банківської освіти студентів є незначної відносно інших економічних спеціальностей. Адже в області існує лише два навчальні заклади, які забезпечують подібну підготовку і ліцензований обсяг місць у них обмежений. Хоча в цілому існує позитивна динаміка зростання кількості прийнятих студентів. Середньорічний темп приросту кількості зарахованих студентів на спеціальність банківська справа протягом 2004 – 2011 років дорівнював 18,22%, в тому числі магістрів – 10,44%, спеціалістів – 31,87%. В цілому тенденції прийому студентів з часовим лагом відповідають тенденціям вступу на перший курс бакалаврату, оскільки контингент студентів формується переважно на основі випускників із базовою вищою освітою певного вищого навчального закладу.

Динаміка зміни кількості магістрів та спеціалістів економічних спеціальностей зображена на рис.3.

Як бачимо, лише незначна частина економістів навчається за спеціальністю «Банківська справа», відсутня тенденція до збільшення їх кількості. Що стосується форм навчання, то співвідношення між ними в розрізі освітньо-кваліфікаційних рівнів дещо коливається. Однак, в цілому, більшість спеціалістів здобуває повну вищу освіту на заочному відділенні, а більшість магістрів – на денному. Дана ситуація є закономірною, адже магістратура передбачає вищий рівень інноваційності знань та науково-практичну підготовку. Це в свою чергу потребує від студента більшого рівня сконцентрованості.

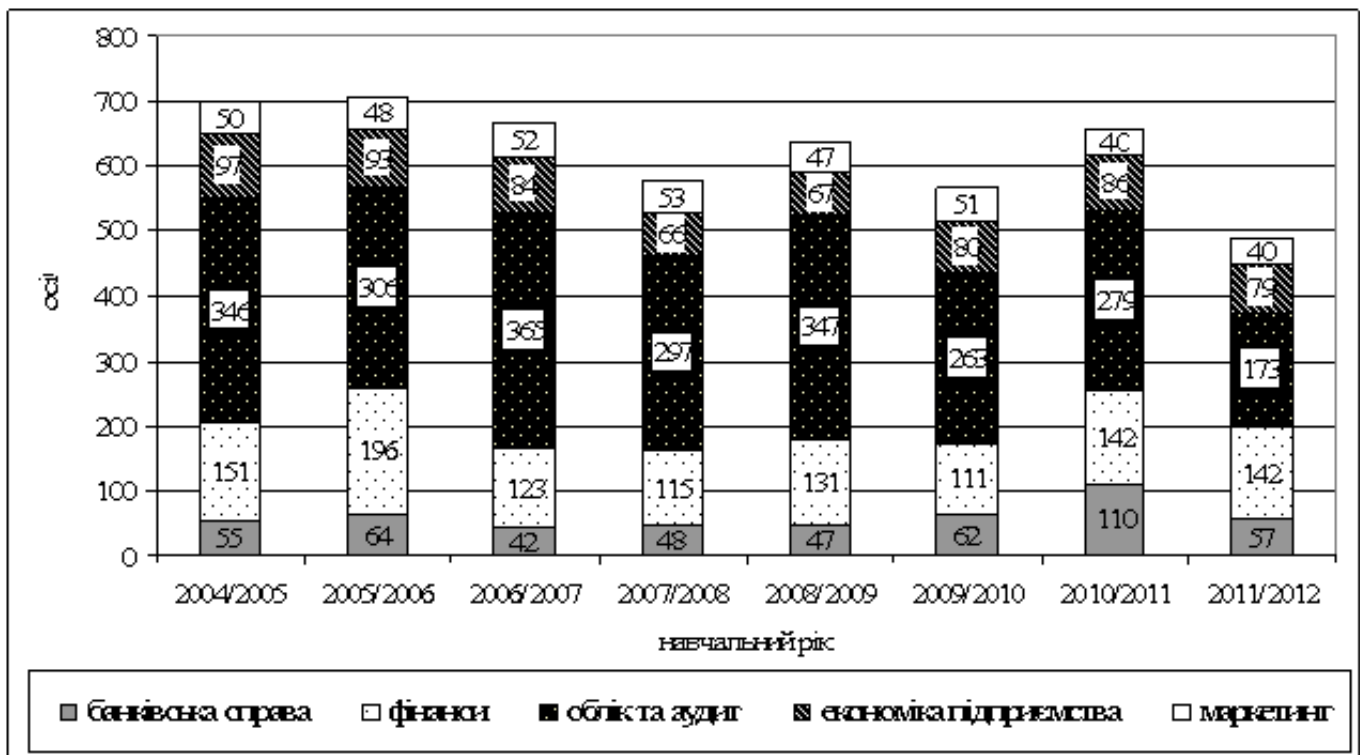

Рис. 3 Динаміка кількості студентів Закарпатської області, що здобувають повну вищу економічну освіту*
 * Джерело: дані Головного управління статистики у Закарпатській області

У системі вищої освіти для потреб регіону протягом 2004/2012 років було підготовані 416 фахівців-банкiрів із повною вищою освітою, з них 260 спеціалістів та 156 магістрів (рис.4).

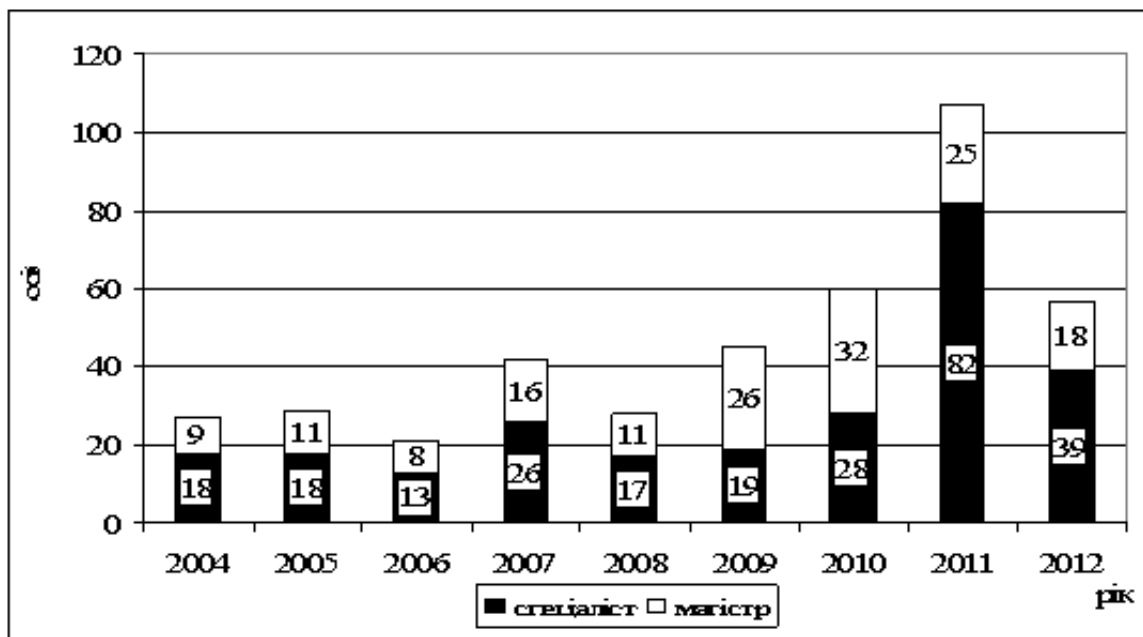

Рис. 4 Динаміка підготовки фахівців спеціальності «банкiвська справа», за освітньо-кваліфікаційними рівнями*
 * Джерело: дані Головного управління статистики у Закарпатській області

Кількість випускників банківських спеціальностей в регіоні є мізерною і складає в середньому 1,93 % (протягом 2004-2012 років) всіх випускників області з повною вищою освітою, та 8,58% економістів. У зв'язку з появою банківської спеціальності ще в одному навчальному закладі Закарпатської області, починаючи з 2010 року відбувається поступове зростання кількості випускників. Однак, з урахуванням динаміки новостворених робочих

місць, навіть в кризовий період, такі обсяги підготовки не здатні задовольнити попит на працю регіональної банківської системи. В таких умовах в банківських установах поширена практика прийому випускників інших спеціальностей та, навіть, осіб без економічної освіти. Це, в свою чергу, тягне за собою додаткові витрати для банків пов'язані з недостатністю професійних знань і кваліфікації та необхідністю додаткового навчання власними силами і коштом.

Таким чином, освітня сфера не здатна забезпечити кількісно потреби банківської системи регіону. Проте, не менш важливою є якісна сторона кадрового потенціалу, що формується вищими навчальними закладами.

Спеціалізовану підготовку майбутніх банкірів більшою мірою забезпечують науково-педагогічні кадри випускаючих кафедр. Загальна кількість педагогічних співробітників, як штатних, так і сумісників, складає 30 осіб, з них 10% докторів наук, 53,33% кандидатів наук та 36,67% викладачів без наукового ступеня.

З метою підвищення наукового та практичного рівня викладачів, підтримки актуальності їх знань регулярно відбуваються стажування та підвищення кваліфікації за різноманітними напрямками на підприємствах, у банківських установах, вищих навчальних закладах.

Особливе місце у роботі освітніх установ займає сприяння працевлаштуванню випускників. З цією метою випускаючі кафедри передбачають для студентів 4-5 курсів можливість навчання за індивідуальним графіком у разі їхнього працевлаштування за фахом. У результаті 15-20% студентів старших курсів самостійно працевлаштовуються і в індивідуальному порядку проходять всі етапи навчального процесу. Крім того, представники різних комерційних банків, фінансово-кредитних установ періодично проводять зустрічі із студентами з метою відбору кращих й успішних студентів на відповідні посади в банківській системі.

На додачу до цього, навчальні заклади створюють підрозділи для сприяння працевлаштуванню студентів і випускників, формують та постійно оновлюють бази даних резюме студентів старших курсів. Таким чином, відповідно до даних кафедри банківської справи ДВНЗ «Ужгородський національний університет», питома вага випускників, які закінчили університет три роки тому і працюють на посадах відповідно одержаної кваліфікації, складала у 2009 році 65,8% усіх випускників, у 2010 році – 73,6%, а у 2011 році – 52,5%.

Рівень якості освітніх послуг в цілому характеризується різноманітними ознаками. На нашу думку, їх діагностика потребує методологічної бази, яка б проходила неодноразове випробовування і вдосконалення. Саме тому, в цілях нашого дослідження, ми звернулися до вже існуючих напрацювань у цій сфері.

З метою визначення якості і конкурентоспроможності закладів вищої освіти у регіоні, та на тлі України, нами було опрацьовано існуючі в державі методики ранжування ВНЗ. Вибір рейтингів для поглибленого аналізу здійснювався за наступними принципами:

- престиж організації, що здійснює оцінювання;
- повнота охоплення навчальних закладів;
- регулярність моніторингу;
- включення у рейтинги закладів Закарпатської області.

В результаті було обрано три рейтинги:

1. Рейтинг МОМолодьспорту України вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації.
2. Академічний рейтинг «ТОР-200 Україна» (так званий Рейтинг «ЮНЕСКО») розраховується Центром міжнародних проєктів "Євроосвіта", що створений за ініціативою Науково дослідного інституту прикладних інформаційних технологій Кібернетичного центра НАН України.
3. Рейтинг українських ВНЗ «Компас» був ініційований Компанією «Систем Кепітал Менеджмент» і Благодійним фондом Ріната Ахметова «Розвиток України» у рамках програми «Сучасна освіта».

Для більш повної картини якості освіти в навчальних закладах нами проведений аналіз складових компонентів рейтингів. В результаті всі параметри, що характеризують ефективність освіти проранжовані за такими ознаками: слабкі сторони навчального закладу, характеристики середнього рівня, сильні сторони навчального закладу (табл.4).

Таблиця 4 Структура параметрів якості вищої освіти навчальних закладів Закарпатської області*

ВНЗ	Слабкі сторони навчального закладу	Характеристики середнього рівня	Сильні сторони навчального закладу
Ужгородський національний університет	- міжнародна активність, - міжнародне визнання - задоволення випускників отриманою освітою і можливістю застосування її в трудовій діяльності	- якість науково-технічної діяльності - співпраця навчального закладу з роботодавцями	- якість науково-педагогічних кадрів - ресурсне забезпечення навчального процесу - якість контингенту студентів - сприйняття роботодавцями якості освіти
Закарпатський державний університет	- якість науково-технічної діяльності - якість науково-педагогічного персоналу - сприйняття роботодавцями	- співпраця навчального закладу з роботодавцями - оцінка якості навчання	- міжнародне визнання - міжнародна активність - якість контингенту студентів - ресурсне забезпечення - сприйняття і задоволеність

* Розроблено автором на основі даних [8-10]

Перша група аспектів діяльності навчального закладу потребують інтенсивної роботи щодо вдосконалення. Характеристики другої групи необхідно покращувати. Що ж стосується сильних сторін освітніх установ, то їх варто в подальшому вдосконалити та укріплювати позиції, не зупиняючись на досягнутому.

ВИСНОВКИ

За результатами дослідження можемо зробити наступні висновки.

1. На території області за спеціальністю «фінанси та кредит» підготовку молодших спеціалістів здійснюють 5 вищих навчальних закладів, бакалаврів – 6 ВНЗ. Спеціалізована підготовка банківських фахівців здійснюється лише на рівні здобуття повної вищої освіти у двох університетах.

2. В останні роки рівень попиту на здобуття фінансової та банківської освіти серед випускників шкіл знизився. Це є наслідком дії як цінових, так і нецінових чинників. До останніх можемо віднести демографічну ситуацію, тенденції галузевого ринку праці банківської системи та особливості вступу до вищих навчальних закладів.

3. Частка державного замовлення магістрів та спеціалістів з «банківської справи» є малою. І хоч банківська освіта в таких умовах стає недоступною для малозабезпечених, проте з економічної точки зору така ситуація є виправданою.

4. Незначним є обсяг підготовки фахівців з банківської справи у системі регіональних навчальних закладів. Протягом 2004-2012 років університетами було випущено 416 спеціалістів та магістрів, що складає 8,58% всіх економістів з вищою освітою. Таким чином, навіть в кризових умовах, освітня сфера не здатна кількісно забезпечити вимоги банків.

5. З метою якісного вдосконалення підготовки фахівців вищим навчальним закладам потрібно інтенсивно працювати над вдосконаленням не тільки власне навчального процесу, а й науково-педагогічного персоналу, міжнародної активності, наукової діяльності, а також ставлення та вмотивованості студентів до навчання.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Грішнова О.А. Людський капітал: формування в системі освіти і професійної підготовки / Грішнова О.А. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2001. – 254 с.
2. Інформаційна система «Конкурс» Вступ до вищих навчальних закладів України I-IV рівнів акредитації [Електронний ресурс] / Міністерство освіти і науки України. – Режим доступу: <http://vstup.info/>
3. Класифікатор професій: ДК 003:2010. Національний класифікатор України [Електронний ресурс] / Затверджено Наказом Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики №327 від 28.07.2010 р. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/file/docs/5/d335720.doc>
4. Маслій В. Методологічні аспекти формування системи показників для статистичного аналізу технологічної структури інвестицій в основний капітал / В. Маслій, С. Питель // Наука молода. – 2007. – № 7. – С. 167–171.
5. Про затвердження переліку спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційними рівнями спеціаліста і магістра [Електронний ресурс] / Постанова Кабінету Міністрів України № 787 від 7.08.2010 р. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/787-2010-%D0%BF>
6. Про перелік напрямів, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра [Електронний ресурс] / Постанова Кабінету Міністрів України №1719 від 13.12.2006 р. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1719-2006-%D0%BF>
7. Про затвердження переліку спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційним рівнем молодшого спеціаліста [Електронний ресурс] / Постанова Кабінету Міністрів України № 839 від 20.06.2007 р. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/839-2007-%D0%BF>
8. Рейтинги вищих навчальних закладів «Топ-200 Україна». – Режим доступу: <http://euroosvita.net/reyt/>
9. Рейтинг українських вищих навчальних закладів за рівнем задоволеності освітою «Компас» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.yourcompass.org.ua/ratings/compas_2012/region/west.php
10. Рейтинг МОНмолодьспорту України вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/index.php/ua/divalnist/osvita/vishcha/25-divalnist/osvita/vishcha/10871>

Одержано 15.09.2012р.

mail: ekaterinna333@gmail.com